

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
Національного аерокосмічного
університету ім. М.С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

 М. В. Григорук

« _____ » _____ 2021 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

на навчання для здобуття ступеня доктора філософії
за освітньо-науковою програмою
зі спеціальності

051- Економіка

(код та найменування)

(освітня програма **Економіка**)

(найменування)

у 2021 році

Харків
2021

ВСТУП

Вступне випробування для здобуття освітнього ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою зі спеціальності **051 - Економіка**
(код та найменування)

(освітня програма Економіка)
(найменування)

відбувається відповідно до «Правил прийому на навчання до Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» в 2021 році» у формі індивідуального письмового фахового іспиту, який приймає фахова екзаменаційна комісія з певної спеціальності (освітньої програми), склад якої затверджується наказом ректора Університету.

До фахового іспиту входять питання за темами:

- Економіка та підприємництво.
- Економіка підприємства.
- Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Перелік питань за розділами наведений у програмі.

Критерії оцінювання знань

1. Результати іспиту визначаються за 200 - бальною шкалою.
2. Екзаменаційний білет складається з трьох питань.
3. Мінімальна кількість балів з вступного випробування, з якими вступник допускається до участі у конкурсі складає 120 балів.

Питання за розділами

Економіка та підприємництво

1. Суспільне виробництво: поняття, фази, структура. Особливості структури сучасного суспільного виробництва.
2. Ефективність суспільного виробництва: соціальна й економічна ефективність. Основні показники економічної ефективності.
3. Суть економічної системи. Класифікація економічних систем. Основні типи економічних систем .
4. Ринок: поняття та різновиди. Ринкова конкуренція. Антимонопольне законодавство.

5. Товар. Життєвий цикл продукту. Безперервне виробництво та обмін товарів.

6. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки: суть, структура, функції підприємства. Умови функціонування підприємства в ринковому середовищі. Класифікація підприємств.

7. Поняття підприємництва. Теорії підприємництва. Види підприємницької діяльності. Умови і принципи підприємництва. Міжнародна підприємницька діяльність.

8. Витрати підприємства (виробництва) і їхні види. Собівартість продукції.

9. . Максимізація прибутку і мінімізація витрат.

10. Прибуток як економічна категорія. Теорії прибутку.

11. . Формування, розподіл валового доходу і прибутку. Нормальний прибуток, економічний прибуток.

12. Відтворення на рівні макроекономіки: суть; просте і розширене; екстенсивний та інтенсивний типи. Моделі відтворення.

13. Система основних макроекономічних показників і їх вимір: сукупний суспільний продукт, його суть і структура; валовий внутрішній продукт і взаємозалежні показники; національне багатство, його зміст і структура. Система національних рахунків.

14. Світове господарство як глобальна система виробництва.

15. Етапи розвитку світового господарства. Відкритість економіки та показники виміру ступеня відкритості. Етапи розвитку світового ринку.

16. Суть міжнародного поділу праці, міжнародної спеціалізації та кооперації праці.

17. Основні характеристики зовнішньої та міжнародної торгівлі. Вплив зовнішньої торгівлі на функціонування національної економіки. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Види зовнішньоторговельних операцій.

18. Платіжний та торговий баланси. Види угод на зовнішньому ринку.

19. Суть і форми закордонного інвестування. Види та масштаби іноземних інвестицій. Транснаціональні корпорації.

20. Суть науково-технічних відносин. Світовий ринок технологій. Форми міжнародного обміну технологіями. Нові форми передачі технологій.

21. Основні етапи розвитку міжнародної міграції робочої сили. Наслідки міжнародної міграції робочої сили. Державне регулювання трудової міграції.

22. Міжнародний рух капіталу як форма МЕВ. Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці. Світовий грошовий ринок і ринок цінних паперів. Наслідки міграції капіталів для країн-експортерів та країн-імпортерів.

23. Основні поняття валютно-фінансових відносин. Міжнародні валютні системи. Сучасний валютний ринок. Механізм валютного регулювання. Валютні курси і фактори, що їх визначають.

24. Об'єктивні умови та суть міжнародної економічної інтеграції. Етапи міжнародної економічної інтеграції. Основні світові центри інтеграційних процесів.

25. Поняття людського капіталу. Основи оцінювання людського капіталу. Інвестиції в людський капітал підприємств.

26. Інтелектуальний капітал. Поняття і види нематеріальних активів. Нематеріальні активи суб'єктів господарювання. Методи оцінки вартості нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів.

27. Становлення та розвиток теорії інновації. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. Життєвий цикл інновацій. Циклічна концепція розвитку інновацій.

28. Інноваційна політика фірми. Види інноваційних стратегій.

29. Інноваційна діяльність як об'єкт управління. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності. Сутність і завдання державної інноваційної політики.

Економіка підприємства

1. Зовнішнє та внутрішнє середовище діяльності підприємства. Макро- та мікросередовище. Вплив природних, демографічних, науково-технічних, економічних, екологічних, політичних й міжнародних чинників на діяльність підприємства,

2. Зовнішнє середовище господарювання підприємств та методи його діагностики.

3. Загальне поняття про управління підприємством. Структура та управління підприємством.

4. Виробнича структура підприємства. Типи виробничої структури.

5. Організаційна структура управління підприємством. Типи організаційних структур управління, їх переваги та недоліки.

6. Прогнозування та планування діяльності підприємства. Класифікація методів прогнозування. Прогнозування показників діяльності підприємства. Функції та задачі планування. Система планів підприємства.

7. Бізнес-планування на підприємстві. Перспективні та поточні плани підприємства.

8. Основний і оборотний капітал підприємств.

9. Види основного капіталу підприємств. Оцінка вартості основного капіталу. Класифікація основних засобів підприємств. Структура основних фондів підприємств.

10. Знос і амортизація основних фондів. Норми амортизації. Методи амортизації. Оцінка стану, руху й ефективності використання основних засобів. Шляхи покращення використання основних виробничих засобів.

11. Оборотний капітал підприємств. Нормування оборотних засобів. Ефективність використання оборотних засобів

12. Робочий час. Методи виміру робочого часу.

13. Продуктивність праці, методи вимірювання її рівня.

14. Економічна сутність і форми оплати праці. Організація оплати праці на підприємстві. Тарифна та безтарифна система. Форми оплати праці.

15. Види класифікації витрат підприємств. Сутність та зміст собівартості продукції, робіт, послуг підприємств. Загальні принципи формування собівартості продукції, робіт, послуг.

16. Формування доходів підприємств. Формування й використання прибутку. Аналіз прибутку і грошового потоку.

17. Товарна та цінова політика підприємства.

18. Політика ціноутворення на підприємстві. Методи ціноутворення на продукцію підприємства. Цінова стратегія підприємства.

19. Підприємство в умовах конкуренції. Поняття конкуренції та основні принципи її здійснення. Оцінка конкурентоспроможності продукції підприємств. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Аналіз конкурентоспроможності підприємств.

20. Діагностика конкурентного середовища підприємства. Формування заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств.

21. Інвестиційні рішення та методи оцінки їх ефективності. Основи управління інвестиціями. Класифікація інвестицій. Джерела формування інвестиційних коштів. Планування довгострокових інвестицій.

22. Загальні аспекти фінансової діяльності підприємства. Фінансові ресурси підприємства. Напрями використання фінансових ресурсів.

23. Рентабельність виробництва. Система показників рентабельності і методика їх аналізу.

24. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності. Абсолютна економічна ефективність капітальних вкладень. Порівняння економічної ефективності.

25. Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність. Поняття про ефект та ефективність.

26. Трансформація і реструктуризація підприємства. Управління факторами трансформації підприємства. Цілі реструктуризації підприємства. Форми реструктуризації підприємства.

27. Банкрутство та антикризове управління. Санація суб'єкта господарювання.

28. Виробничий потенціал. Основні методи і чинники підвищення ефективності використання виробничого потенціалу підприємства.

29. Оптимізація бізнес-процесів підприємства. Сутність поняття бізнес- процесів підприємства. Моделювання бізнес-процесів підприємства. Шляхи оптимізації бізнес-процесів підприємства.

Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

1. Задача прийняття рішень в економіці. Умови прийняття рішень.
2. Елементи класифікації економіко-математичних моделей. Етапи побудови економіко-математичних моделей.
3. Характеристика економічної системи як об'єкта моделювання. Відмінність і складність моделювання економічних систем.
4. Ідентифікація та інтерпретація результатів моделювання економіки.
5. Економічна динаміка і її моделювання. Методи вирішення динамічних моделей.
6. Показники економічної динаміки.
7. Поняття динамічної рівноваги в економіці. Найпростіша модель рівноваги. складність економічних процесів у математичному моделюванні.
8. Економічна інформація та її класифікація
9. Бази даних. Системи управління базами даних.
10. Кореляційно-регресійний аналіз та його застосування в економічних дослідженнях.
11. Методи коротко-, середньо-та довгострокового економічного прогнозування.
12. Сутність економічної та математичної постановки оптимізаційних задач.
13. Задача теорії ігор в економіці. Три класи моделей прийняття рішень. Концепція ігрового конфлікту
14. Прийняття рішень в умовах ризику.
15. Прийняття рішень в умовах невизначеності.
16. Платіжна матриця. Нижня й верхня ціна гри. Поняття гри в змішаних стратегіях.
17. Основна теорема теорії ігор - теорема Неймана. Теорема про активні стратегії. Дублюючі й домінуючі стратегії.

18. Характеристика моделі управління запасами. Елементи задачі (системи) управління запасами. Складові функції витрат.
19. Модель поставок із знижкою (задача економічного розміру замовлення з розривом цін).
20. Стохастичні моделі управління запасами.
21. Павутиноподібна модель економічної динаміки. Модель Харрода-Домара. Модель Солоу.
22. Поняття товару й споживача. Простір товарів. Відношення переваги. Функція корисності й задачі споживання.
23. Принципова схема міжгалузевого балансу.
24. Характеристика статичної моделі міжгалузевого балансу (модель Леонтьєва). Розрахункові формули моделі Леонтьєва.
25. Призначення й області застосування мережевого планування й управління.
26. Мережева модель, її основні елементи.
27. Порядок і правила побудови мережевих графіків. Етапи побудови мережевого графіка. Упорядкування мережевого графіка.
28. Аналіз і оптимізація мережевого графіка. Мережеве планування в умовах невизначеності.
29. Поняття шляху. Лінійна діаграма проекту (часова діаграма).

Література :

Література до розділу 1

1. Горбач Л.М., Плотніков О.В. Міжнародні економічні відносини: Підручник,- К.: Кондор, 2005. - 266 с.
2. Международная экономика / В.Д. Кравченко, Д.Д. Узун. - консп. лекций. - Харьков: Нац. аэрокосм, ун-т; 2003 - 121 с.
3. Міжнародна економіка: навч. посіб. / В.М. Вартанян, О.О. Кім, О.С. Попов. - Х.: Нац. аерокосм. ун-т "Харк. авіац. ін-т", 2012. - 249 с.
4. Пугель Т.А., Линдерт П.Х. Международная экономика: Учеб.; пер. с англ. - М.: Дело и Сервис, 2003. - 800 с.
5. Федоренко В. Г., Ніколенко Ю. В., Діденко О. М., Денисенко М. П., Руженський М. М. Основи економічної теорії : підручник. - Київ : Алерта, 2007. - 519 с.

6. Основи економічної теорії : підруч. для студентів вищ. навч. закл. : гриф МОН України / М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Ю. О. Гаркуша, В. І. Мельникова, Т. Ю. Павленко, Я. В. Сафронов [и др.] Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "ХАІ", 2014. - 319 с.

7. Хмель С.М., Хмель В.І Мікроекономіка : консп. лекцій - Х. : Нац. аерокосмічний ун-т "ХАІ", 2000. - 278 с.

8. Мельникова В.І., Климова Н.І. Макроекономіка : навч. посібник. - Х. : Нац. аерокосмічний ун-т "ХАІ", 2000. - 278 с.

Література до розділу 2

1. Економіка підприємства : навч. посіб. / Є. М. Ігнатова, О. С. Попов, І. В. Бєднов ; М-во освіти і науки України, Харк. ін-т упр. - Х. : Слово, 2014. - 292 с.

2. Економіка підприємства : навч. посібник: гриф МОН України / В. І. Мацібора, В. К. Збарський, Т. В. Мацібора. - К. : Каравела, 2008. - 312 с.

3. Економіка підприємства : підручник: гриф МОН України / И. М. Петрович, А. Ф. Кіт, Г. М. Захарчик, Г. І. Кіндрацька [и др.] ; за ред. И.М. Петровича . - 2-ге вид., випр. - Львів : Магнолія-2006, 2008. - 580 с.

4. Економіка підприємства: навч. посіб. / О. С. Попов, В. В. Лебедченко, З. В. Каменева, С. В. Косенко. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2013. - 176 с.

5. Економіка сучасного підприємства : навч. - метод, і практ. посіб. : гриф МОН України / Є. Ф. Пеліхов, О. А. Іванова, О. М. Сумець ; М-во освіти і науки України. - К. : Хай-Тек Прес, 2009. - 344 с

6. Попов О.С. Економіка машинобудівних підприємств : навч. посіб. / О.С. Попов. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін.-т», 2010. - 48с.

Література до розділу 3:

1. Філіпковська Л.О. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці / Л. О. Філіпковська, В. Л. Петрик, Т. А. Клименко. - Х. : ХАІ, 2013. - 141 с. - <http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/>
2. Філіпковська Л.О. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт для студентів галузі знань «Економіка і підприємництво» / Л.О. Філіпковська, В.Л. Петрик. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т „Харк. авіац. ін.-т”, 2011.-59 с.
3. Загородній, Ю.В. Моделювання економіки [Текст]: курс лекцій / Ю.В. Загородній, В.А. Кадієвський. - К.: ДАСОА, 2007. - 214 с.
4. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 408 с.
5. Моделювання економіки: підручник / В.С. Григорків. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. – 360 с.

Гарант освітньо-наукової програми Економіка І.О. Давидова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Програму розглянуто й узгоджено на випусковій кафедрі 605

Протокол № 7 від «28» січня 2021 р.

Завідувач кафедри 605 І.О. Давидова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Програму вступного випробування для здобуття освітнього ступеня доктора філософії за освітньо-науковою програмою зі спеціальності 051 Економіка (освітня програма Економіка)

Узгоджено

Проректор з наукової роботи д.т.н, с.н.с. В.В. Павліков

Завідувач відділу аспірантури і докторантури к.філос.н, доц. В.Б. Селевко